

راهنمای عقل چیست؟

مروری بر برخی سخنان امام موسی کاظم (ع) برای سامان دادن...

راهنمای عقل چیست؟ / اوقات روز را چگونه باید تقسیم کرد؟

مروری بر برخی سخنان امام موسی کاظم (ع) برای سامان دادن به یک زندگی اسلامی آن حضرت درباره عقل و خرد و آثار آن، مطالبی بر اساس آیات قرآن، به یکی از شاگردان خود به نام "هشام" آموخت که از مجموعه آنها از سی فراز تشکیل می شود، که در یکی از فرازهای آن این چنین آمده است:

- 171&؛ ای هشام، برای هر چیزی راهنمایی است و راهنمای عقل اندیشیدن است و راهنمای اندیشیدن نیز خاموشی است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع و فروتنی است، برای نادانی تو همین بس که کاری انجام دهی که از آن نهی شده‌ای.

- 171&؛ بهترین بخششها، یاری مظلوم است»

- 171&؛ همیشه حق بگوئید گرچه به زیان شما باشد»

- 171&؛ کمک کردن به ناتوان بهترین صدقه است»

- 171&؛ مهرورزی و دوستی با مردم، نصف عقل است»

- 171&؛ نماز نافله راه نزدیک شدن هر مومنی به خداوند است»

- 171&؛ با ستمگر سخت‌گیر باش تا حق ستمدیده را از او بگیری»

- 171&؛ هر که می‌خواهد که قویترین مردم باشد بر خدا توکل نماید»

- 171&؛ کسی که بریز و بیاش و اسراف کند، نعمت او از بین می‌رود»

- 171&؛ از شوخی [بی‌مورد] بپرهیز، زیرا که شوخی، نور ایمان تو را می‌برد»

- 171&؛ هرگاه پیشوا و زمامدار پاکی یافتید خدا را بر این نعمت شکر گزارید»

- 171&؛ چیزی نیست که چشمانت آن را بنگرد، مگر آن که در آن پند و اندرز است»

- 171&؛ مؤمن همانند دو کفه ترازوست، هرگاه به ایمانش افزوده گردد، بلایش افزوده شود»

- 171&؛ هر که خشم خود را از مردم باز دارد، خداوند عذاب روز قیامت را از او باز می‌دارد»

- 171&؛ از کبر و خودخواهی بپرهیز، که هر کسی در دلش به اندازه دانه‌ای کبر باشد، داخل بهشت نمی‌شود»

- 171&؛ از خدا بترس و حق را بگو، اگرچه نابودی تو در آن باشد. زیرا که در واقع، نجات تو در آن است»

- 171&؛ امانتداری و راستگویی، سبب جلب رزق و روزی‌اند و خیانت و دروغویی، سبب جلب فقر و دورویی»

- 171&؛ کسی که دو روزش مساوی باشد، مغبون است، و کسی که دومین روزش، بدتر از روز اولش باشد ملعون است»

- 171&#; همانا واجبترین حق برادرت بر تو آن است که چیزی را که سبب نفع دنیا و آخرت اوست، از او پنهان و پوشیده نداری»
- 171&#; همانا خداوند بهشت را بر هر هرزه‌گو کم حیا که باکی ندارد که چه می‌گوید و یا به او چه گویند حرام گردانیده است»
- 171&#; عمل اندک از انسان عالم و آگاه، چند برابر پذیرفته شود و عمل بسیار از هواپرستان و نادانان پذیرفته نشود»
- 171&#; کسی که عاقل باشد، به آنچه از مال که زندگی‌اش را کفایت کند قناعت می‌کند و کسی که به همین اندازه قناعت کند، از دیگران بی‌نیاز است»
- 171&#; هر که به برادران و افراد خاندانش نیکی کند عمرش طولانی می‌گردد»
- 171&#; دنیا همانند مار نرم و زیبا است ولی در درونش سم کشنده‌ای نهفته است»
- 171&#; هرگاه مردم گناهان تازه‌ای کنند که قبلاً انجامشان نمی‌دادند، خداوند بلاهایی تازه به آنها دهد که به حساب نمی‌آوردند»
- 171&#; همانا برای خداوند بر مردم دو حجت است، حجت آشکار و حجت پنهان، حجت آشکار "رسولان و پیامبران و امامان" و "حجت پنهانی" عقول مردمان است»
- 171&#; کسی که جوانمردی ندارد، دین ندارد و هر که عقل ندارد، جوانمردی ندارد. به راستی که با ارزشترین مردم کسی است که دنیا را برای خود مقامی نداند، بدانید که بهای تن شما مردم، جز بهشت نیست، آن را جز بدان مفروشید»
- 171&#; هر که خود را از آبروریزی مردم نگهدارد، خدا در روز قیامت از لغزشش می‌گذرد و هر که خشم خود را از مردم باز دارد، خداوند در روز قیامت خشمش را از او باز دارد»
- 171&#; کم‌گویی، حکمت بزرگی است، بر شما باد به خموشی که شیوه‌ای نیکو و سبک بار و سبب تخفیف گناه است»
- 171&#; بهترین چیزی که به وسیله آن بنده به خداوند تقرب می‌جوید، بعد از شناختن او، نماز و نیکی به پدر و مادر و ترک حسد و خودبینی و به خود بالیدن است»
- 171&#; همانا که عاقل دروغ نمی‌گوید، گرچه طبق میل و خواسته او باشد»
- 171&#; بکوشید که اوقات شبانه روز شما چهار قسمت باشد:
 - قسمتی برای مناجات با خدا؛
 - قسمتی برای تهیه معاش؛
 - قسمتی برای معاشرت با برادران و افراد مورد اعتماد که عیبهای شما را به شما می‌فهمانند و در دل به شما اخلاص می‌ورزند؛
 - و قسمتی را هم که در آن خلوت می‌کنید برای درک لذتهای حلال [و تفریحات سالم] و به وسیله انجام این قسمت است که بر انجام وظایف آن سه قسمت دیگر توانا می‌شوید».
- 171&#; همنشینی با اهل دین، شرف دنیا و آخرت است و مشورت با خردمند خیرخواه، یمن و برکت و رشد و توفیق از جانب خداست، چون خردمند خیرخواه به تو نظری داد، مبادا مخالفت کنی که مخالفتش هلاکت بار است»
- 171&#; از طمع بپرهیز و بر تو باد به ناامیدی از آنچه در دست مردم است، طمع را از مخلوقین قطع کن که طمع، کلید خواری است، طمع، عقل را می‌رباید و مردانگی را نابود کند و آبرو را می‌آلاید و دانش را از بین می‌برد. بر تو باد که به پروردگارت پناه ببری و بر او توکل کنی»
- 171&#; ندا کننده‌ای در روز قیامت ندا می‌کند: آگاه باشید، هر که را بر خدا مزدی است برخیزد، و بر نمی‌خیزد، مگر کسی که گذشت کرده و اصلاح بین مردم نموده باشد، پس پاداش چنین کسی با خدا خواهد بود»
- 171&#; در دین خدا بدنبال فهم عمیق باشید، زیرا که فهم عمیق دین، کلید بصیرت، بینایی، کمال عبادت، سبب تحصیل درجات بلند، مراتب بزرگ در امور دین و دنیاست و برتری فقیه بر عابد، مانند برتری آفتاب است بر کواکب و کسی که در دینش فهم عمیق نجوید، خداوند هیچ عملی را از او نپسندد»

- «#؛ برای خود بهره‌ای از دنیا بگیری و آنچه خواهش حلال باشد و رخنه در جوانمردی ایجاد نکند و اسراف نباشد منظور دارید و به این وسیله برای انجام امور دین یاری جویید. زیرا که روایت شده است: «#؛ از ما نیست کسی که دنیایش را برای دینش ترک گوید یا دینش را برای دنیایش رها سازد»

- «#؛ از ما نیست کسی که هر روز نسبت به اعمال خود حسابرسی نکند، پس اگر کار نیکی کرده است از خدا زیادی آن را بخواهد و اگر کار بدی کرده است از خدا آمرزش طلب نموده و به سوی او توبه کند»

- «#؛ بهترین عبادت بعد از شناخت خداوند، انتظار فرج و گشایش است»

منابع:

- آشنایی با معصومین (ع)، معصوم نهم حضرت امام موسی کاظم (ع) - آیت الهی، سید مهدی - انتشارات جهان آرا

- سیره چهارده معصوم (ع) محمدی اشتهاردی، محمد - نشر و مطهر، چاپ چهارم بهار 1381